

Rechtskundig Weekblad

Vereeniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elken Zondag

Abonnementsprijs : 100 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Alle rechterlijke uitspraken, artikels en andere bijdragen, alsook boeken ter bespreking te zenden aan den secretaris-hoofdopsteller.

Mr RENE VICTOR

Italiëlei, 99, Antwerpen

Opgaaf betreffende intekening en adreswijziging, aanvraag van losse nummers en alle mededeelingen betreffende het beheer te zenden aan den secretaris-schatbewaarder

Mr JOHN STOCKMANS

Mechelsche Steenweg, 201, Antwerpen

OVER HET RECHTSSTATUUT DER MEESTERGASTEN

STANDPUNT DER JONGSTE RECHTSLEER

Overbekend is in de wereld der rechtsleerden het welhaast homerisch twistpunt van het *rechtsstatuut der meestergasten*.

Aanleiding tot en oorzaak van deze twistvraag is, zooals men weet, de tekst van art. 4 der inrichtingswet op de Werkrechtersraden van 1926 dat, na de vrij algemeen geldende klassieke bepaling aangegeven te hebben van den bediende « degene die gewoonlijk voor rekening van een werkgever geestesarbeid verricht », onder deze bedienden rangschikt en met hen gelijkstelt, o. a. de meestergasten. Het is een feit, en een feit is nu eenmaal gewichtiger als een Lord-Major van Londen, dat het meere deel der personen, die onder de vrij-losse benaming van meestergasten doorgaan, hoofdzakelijk om niet te zeggen uitsluitend, handenaarbeid verricht. Anderzijds was het tot heden steeds ook vrij algemeen door de rechtsleer en rechtsspraak aangenomen dat de wet van 1900 op het arbeidscontract het rechtsstatuut uitmaakt van den handenaarbeider en de wet van 7 Augustus 1922 de handvest van den geestesarbeider ofte bediende. Vandàar de bekommerende vraag : heeft de inrichtingswet op de Werkrechtersraden van 1926 dan, zonder meer, het rechtsstatuut van heelder reeksen personen, waaronder de meestergasten, kunnen wijzigen en ze van werklieden omschepen tot bedienden of omgekeerd, en ze verplaatsen diensvolgens onder het beheer der wet van 1922 op het bediendencontract, terwijl zij vroe-

ger thuis hoorden onder het beheer der wet van 1900 op het arbeidscontract.

Het Tijdschrift der Werkrechtersraden 1931, blz. 210 en 213, en 1935 blz. 6, kondigen verscheidene opvolgentlijke uitspraken, hoofdzakelijk der hogere beroepshoven der werkrechtersraden af, die als algemeen geldende rechtsleer voorhouden, dat de inrichtingswet op de werkrechtersraden van 1926, uitsluitelijk « wet van *rechterlijke inrichting en bevoegdheid* », niet bedoeld heeft, en diensvolgens niet voor gevolg kan hebben, de wetten van rechtsstatuut, rakende bedienden en werklieden, van 1900 en 1922, te wijzigen ; en dat het éénige doel van het éénig gevolg van art. 4 voornoemd der wet van 1926 betrekkelijk de meestergasten, is : de meestergasten met het oog op de verkiezing en verkiesbaarheid in de Kamers voor bedienden en voor werklieden die bestaat in den schoot der werkrechtersraden, en *met het oog op de bevoegdheid dezer wederzijdsche Kamers* te beschouwen en te doen doorgaan als bedienden.

De geschillen rakende de meestergasten worden diensvolgens beslecht, sedert de wet van 1926, door de Kamers voor bedienden, maar het rechtsstatuut dat tot beslechting dezer betwistingen wordt toegepast is en blijft de wet op het arbeidscontract van 1900, *indien* de betrokken meestergasten hoofdzakelijk en uitsluitelijk handenaarbeid verrichten ; en de wet op het bediendencontract van 1922, *indien* door den betrokken meestergast hoofdzakelijk geestesarbeid wordt geleverd.

Ook de rechtsschrijvers kleefden in het algemeen deze zienswijze aan (Chomé en Laterre blz. 36, n° 13-Toumsin « Le contrat d'emploi » 1926 blz. 5). Die meening vindt trouwens hare verrechtvaardiging en gewichtigen steun in de voorbereidende werken, bepaaldelijk de verklaringen van oud-Minister Heyman en Senator Van Ceuille, vermeld in het arrest van 28 October 1933. (Tijdschrift der Werkrechtersraden 1935 blz.).

Toen kwam het beruchte arrest van het Verbrekingshof van 28 Mei 1931. (Tijdschrift voor Werkrechtersraden 1931, blz. 197) uitvoerig gemotiveerd en voorafgegaan door een even uitgebreid advies van den zeer geleerden, Paul Leclercq, dat in strijd met deze gevolgde rechtsleer en rechtspraak, verkondigt dat de wet van 1926, art. 4 moet aanzien worden als voor gevolg hebbende de meester-gasten door eene « presumptio juris et de jure », niet alleen te onderwerpen aan de bevoegdheid der bediendenkamers in de Werkrechtersraden, maar daarenboven ze als werkelijke en wezenlijke bedienden te doen beschouwen, en te behandelen, ook voor wat de hun toe te passen wet en rechtsstatuut betreft: dus steeds onveranderlijk en altijd de wet van 1922, al zij het door hen verrichte werk uitsluitelijk of hoofdzakelijk handenarbeid.

Het Tijdschrift voor Werkrechtersraden dat deze uitspraak van het Opperste Gerechtshof afkondigde, gaf meteen daarop een hoogst interessante kritische studie aan van Mtr. Leger, naar dewelke wij den lezer verzenden.

De wel ietwat verrassende redeneering door het Verbrekingshof gehuldigd, in zijn voormeld arrest van 1931, was voor den Werkrechtersraad van beroep der Provintien Antwerpen en Limburg, in zijn later geveld arrest van 28 October 1935 (R. Weekbl., 1 Dec. 1935, blz. 387) aanleiding tot een kritisch herzien en onderzoeken der door de tegenover elkaar staande leeringen voorgehouden argumenten: uitspraak werd ten slotte gedaan tegen de zienswijze in van het arrest van het Verbrekingshof en het advies van den zeer geleerden advocaat-generaal Leclercq. Wij kennen slechts één enkel rechterlijke uitspraak (Beroepshof Brussel, 23 Maart 1935 - Journ. Trib. 1935 - n° 3415), die het Hof van Verbreking in zijne hoogerbedoelde meening heeft gevolgd. In deze nieuwe uitspraak komt er, naar ons weten, geen enkel nieuw argument voor dat niet reeds door het

arrest van Verbreking was naar voren gebracht.

Evenmin is het te onzer kennis dat het Verbrekingshof sedertdien nog zou hebben te kennen gehad en uitspraak hebben gedaan over dat zelfde twistpunt. Wenschelijk en hoogst interessant ware het echter een onbetwistbare en algemeene gevestigde eenvormige rechtspraak hieromtrent te zien tot stand komen.

Met het oog op de verdere ontwikkeling der meeningen in de wereld der rechtsschrijvers is het van nu af echter niet van belang ontbloot te laten opmerken dat in de meest recente rechtsstudies van vooraanstaande rechtsgeleerden de stelling en de argumenten van het Hof van Verbreking geen genade, noch bijval ondervindt:

Naast de gezaghebbende meening van Hoogleraar H. Velge in zijn « Les lois Belges d'Assurance et de Prévoyance Sociale » 1933, p. 279 in die richting, weze hierbij nog enkel verwezen naar de leering van twee andere verdienstelijke jonge rechtsschrijvers, die evenmin te spreken zijn over de theorie door het Verbrekingshof voorgestaan: *Professor Kluyskens* in zijn terecht gewaardeerde uitgave over « De Contracten » zegt hieromtrent wat volgt (blz. 352):

« De hoofdwerklieden (les chefs-ouvriers) en de werkmeesters, anders gezegd de meesterknechten (les contremaitres) zijn hier onder de werklieden begrepen (art. 1, al. 2), terwijl zij door de wet van 9 Juli 1926 op de Werkrechtersraden, wat de bevoegdheid betreft, met de bedienden gelijk gesteld werden (art. 4). Men heeft uit deze wet afgeleid dat de hoofdwerklieden, de werkmeesters, de meesterknechten en de coupeurs, tot bewijs van het tegendeel, dus zoolang men niet bewijst dat zij hoofdzakelijk handenarbeid verrichten, krachtens een vermoeden juris tantum onder de bedienden moeten gerangschikt worden. (Handelsr. Kortrijk, 14 Juni 1930, J. C. Fl. 1931, blz. 79).

» Een arrest van het Verbrekingshof met betrekking tot de coupeurs geveld, stelt zelfs als algemeen beginsel voorop dat de personen, die door de wet van 9 Juli 1926 onder de bedienden vernoemd worden, ipso facto voortaan het beneficium der wet op de arbeids-overeenkomst der bedienden genieten (Verbr. 28 Mei 1931, Jur. Com. Fl. 1931, b. 247; Pas. 1931-1-173).

» Dit is, onzes erachtens, verkeerd ; een wet » op de bevoegdheid moet tot haar voorwerp » beperkt blijven en kan de natuur van een » dienstbetrekking niet veranderen.

» De verbintenissen en rechten van de hoofd- » werklieden en werkmeesters zijn dus onzes » erachtens wel geregeld door de wet van 10 » Maart 1900 op het arbeidscontract, en niet » door de wet van 7 Augustus 1922 op de ar- » beidsovereenkomst der bedienden, maar de » geschillen die deze rechten en verbintenissen » tot voorwerp hebben zullen voor de kamer der » bedienden van den Werkrechtensraad ge- » bracht worden indien het geschil tusschen » den patroon en de hoofdwerklieden of werk- » meesters loopt, of voor een gemengde kamer, » indien het proces tusschen deze laatsten en » werklieden gevoerd wordt (art. 31) ».

Zoo pas verscheen van de hand van den even gezaghebbenden Hoogleraar der Leu-vensche Universiteit, Professor *Fernand Van Goethem*, de « Beginselen van Sociale Wetgeving ». Uitgave van de vereeniging voor moreele, sociale en juridische studieën 1936. De geleerde schrijver wijdt, bij de studie van het *Arbeidscontract*, een speciaal onderzoek aan

het arrest van het Hof van Vrebreking van 28 Mei 1931 en laat zich dienaangaande uit als volgt (blz. 309) :

« Dit arrest is in de Rechtsleer niet gunstig » onthaald : Het is inderdaad nogal bedenke- » lijk een wet op de bevoegdheid van de Werk- » rechtensraden, toe te laten, den aard van het » contract van dienstverhuring te regelen. De » betwisting heeft vooral praktisch belang voor » de ploegbazen en meester-gasten (chefs » ouvriers ; contremaitres). Deze worden uit- » drukkelyk, door de wet van 10 Maart 1900, » onder de arbeiders gerangschikt, terwijl zij » door de wet van 9 Juli 1926, onder de bedien- » den worden gebracht. Niets laat echter toe, » uit de voorbereidende werken van de wet van » 9 Juli 1926, te besluiten, dat de wetgever, in » dit verband, den tekst van de wet van 10 » Maart 1900 heeft willen wijzigen ».

Mogen wij daaruit afleiden dat, nu het licht der tegenspraak met lichtende scherpte heeft geschenen over de hierbij besproken twistvraag, de overtuiging der rechtsgewetens mag aanzien worden als definitief gevestigd in den zin van deze jongste doctrinale aanhalingen ?

Mr. H. VAN OEKEL.

De verantwoordelijkheid van art. 1792 en 227 B. W.

De verantwoordelijkheid van art. 1792 en 2270 B. W. is toepasselijk :

- A) op de aannemers ;
- B) op de bouwmeesters.

A) DE AANNEMERS :

a) Toepassing der wet.

Een uitdrukkelijke bepaling van «aannemer» wordt door het Burgerlijk Wetboek niet aan-gegeven.

De Wet bepaalt alleen het rechtsbegrip «werkverhuring» als volgt : art. 1710 B. W. : *Werkverhuring is een contract waarbij de eene zich verbindt iets voor den andere te doen mits een overeengekomen prijs.*

Deze tweede soort huurcontract kan van verschillenden aard zijn : er kan

1) of *dienstverhuring* bestaan : de verhuring heeft dan den dienst of den arbeid zelf als voorwerp en verbindt werklieden of bedienden tegenover hun werkgever of patroon (arbeidscontract of dienstcontract) ;

2) of *werkaanneming*, waarin het voortbrengsel van den arbeid beoogd wordt. De «aannemer» gelast zich tegenover den eigenaar of meester van het werk of bouwheer, een bepaald werk «in concreto» uit te voeren en tot stand te brengen.

De aannemer (of ondernemer) is dus de arbeider, die zich verplicht een bepaald werk «in concreto» voor een ander (eigenaar, bouwheer of meester van het werk) uit te voeren, naar voorziene voorwaarden en de regels der kunst, mits een te betalen prijs — hetzij zelf, hetzij door bemiddeling van anderen, die hij daartoe aanstelt. Hij is dus de wezenlijke uitvoerder der werken, door den bouwmeester of door den eigenaar ontworpen, hij treedt werkdadig op in het bouwwerk.

De aannemer verricht een handelsdaad (art. 2 der wet van 15 December 1882) en is handelaar, wanneer hij er zijn gewoon beroep van maakt.

Wanneer de aannemer — tegenover den bouwheer verbonden — afzonderlijke contracten sluit met andere aannemers, die hij in ondergeschikte orde aanstelt, voor de uitvoering van het werk, wordt hij *hoofdaannemer* genoemd, en de ondergeschikte aannemers worden *onder-aannemers* genoemd. Deze laatsten worden door den hoofdaannemer met de uitvoering van bepaalde onderdeelen der aanneming belast ; door den hoofdaannemer aangesteld, zijn zij alleen te zijnen opzichte verantwoordelijk, en blijven, in principie en behoudens uitdrukkelijk tegenstripdig beding, buiten de hoofdaanneming.

Evenals de eigenaar meestal geen voldoende ken-

nis of tijd bezit, wanneer het de uitvoering van belangrijke werken geldt, om zelf en rechtstreeks werklieden aan te stellen, en de leiding en het onderzoek op zich te nemen, maar zijn toevlucht moet nemen tot een aannemer, die, door zijn beroep praktische kennis en ervaring bezit, zoo ook zal de aannemer zich zelf dikwijls moeten beroepen op specialisten van bepaalde vakken, hetzij omdat zij meer op de hoogte zijn van zekere onderdeelen der aanneming, hetzij om zich wegens tijdsgebrek op hen te ontlasten. Deze vaklieden, door den hoofdaannemer, in onderaanneming aangesteld, zijn dan enkel tegenover dezen laatste verantwoordelijk, buiten tegenstrijdig beding.

Soms is het in de practijk moeilijk uit te maken of deze ondergeschikte personen, als onderaannemers of als werklieden van den aannemer optreden.

«Celui qui travaille à l'heure, ne fournissant en ce qui concerne son travail d'ardoisier, aucun matériel, mais seulement son travail manuel, sans l'aide d'une main-d'œuvre engagée par lui, et travaillant sous ses ordres, est plutôt un ouvrier... : pareils éléments ne laissent pas apparaître l'esprit de spéculation commerciale, essentiel au contrat de sous-entreprise.» (1)

Treden nog op als medewerkers, voor de uitvoering van bouwwerken, op onrechtstreeksche manier: de *leveranciers* van materialen.

Hun verband, uit rechtskundig oogpunt beschouwd, hetzij met aannemers, hetzij met onderaannemers, (naarmate zij met de eene of met de andere gehandeld hebben) wordt uitsluitend door het contract van *koop en verkoop* beheerscht.

Tenslotte hebben we de *werklieden*, die, als ondergeschikten van aannemers of onderaannemers, hunne voorschriften en bevelen rechtstreeks uitvoeren. Zij verschillen hoofdzakelijk met de aannemers en onderaannemers hierin, dat zij gewoonlijk voor hun handarbeid of physischen arbeid verrichten om een loon te verdienen, waarvan zij leven.

Een afzonderlijk *arbeidscontract* legt hun, tegenover hun patroon (aannemer of onderaannemer) bijzondere verplichtingen op. De belangrijke wetgeving op het arbeidscontract regelt hunne rechten en verplichtingen, tot in de minste bijzonderheid. Zij worden, betaald *om den arbeid «in abstracto»* dien zij leveren; hun loon wordt door arbeidsuren verworven en bepaald. Onder al deze personen, is uitsluitend de aannemer (of de hoofdaannemer, indien er onderaannemingen zijn) gedurende tien jaar tegenover den bouwheer verantwoordelijk, ingevolge art. 1792 en 2270 B. W.

Hij draagt deze verantwoordelijkheid als uitvoerder (of hoofdvoerder) van het werk, waarvan hij de verwezenlijking aangenomen heeft, omdat de bouwheer zich op hem beroepen heeft wegens zijn praktische kennis en zijn technische ervaring in het werk, waarmede hij hem belast heeft. De wetgever heeft hem *gedurende tien jaar* verantwoordelijk willen stellen, uit hoofde van gebreken, die zich slechts na langdurig gebruik, kunnen veropenbaren. Redenen van openbare veiligheid rechtvaardigen hunne strenge verantwoordelijkheid.

Buiten de eigenlijke *aannemers*, is de tienjarige

verantwoordelijkheid nog toepasselijk op «metselaars, schrijnwerkers, slotenmakers en in 't algemeen op alle werklieden, die rechtstreeks en onmiddellijk met den bouwheer voor een bepaalden prijs werken» overeenkomstig art. 1799 B. W.

Eenvoudige werklieden kunnen dus als «aannemers» optreden in het bijzonder vak waarin zij werkzaam zijn. Het onderscheid tusschen «werkman» en «aannemer» is soms uiterst delicaat om uit te maken.

Opdat deze vaklieden als «aannemers» beschouwd worden, wordt er noodzakelijk vereischt dat zij *onmiddellijk en rechtstreeks voor een bepaalden prijs* werken.

De benaming «werkman» of «aannemer» is dus het echt criterium niet, inzake 't Is de natuur zelve der overeenkomst tusschen bouwheer en ambachtsman besloten, die het onderscheid zal uitmaken.

Een metselaar, die door den eigenaar belast wordt met het metselwerk van een gebouw tegen een bepaalden prijs per M3, volgens plannen en gedetailleerd bestek, door hem of voor zijn rekening, door een bouwmeester opgemaakt, dient met een «aannemer» gelijkgesteld, wat het metselwerk betreft. Hij is gedurende tien jaar verantwoordelijk, zoowel voor de gebreken van uitvoering, als voor de gebreken in den grond. (2)

Een deel der rechtsleer heeft zelfs aangenomen dat, al werken deze vaklieden (metselaars, schrijnwerkers, enz) als aannemers, voor een deel van een gebouw, *zonder bepaalden prijs, zij nog als «aannemers»* (in den wettelijken zin van het woord) moeten beschouwd worden, en als dusdanig onder toepassing vallen van art. 1792 en 2270 B. W. (3)

b) *Buiten toepassing der wet.*

De tienjarige verantwoordelijkheid jegens den bouwheer is niet van toepassing op:

1) *De werklieden en in 't algemeen, op alle vaklieden die niet rechtstreeks en onmiddellijk met den eigenaar, een bouwwerk of een groot werk aangenomen hebben.*

Hooger reeds hebben wij er op gewezen hoe moeilijk het criterium van onderscheid tusschen gewoon werkman en werkman-aannemer uit te maken is, en hoe moeilijker nog het toegepast wordt. Noch de belangrijkheid van het werk noch de benaming van «werkman of aannemer» zijn daartoe beslissend. Men zal vooral onderzoeken of het werk op dagloon, of per uurarbeid aangenomen werd (in hetwelk geval er arbeidscontract bestaat en de tienjarige verantwoordelijkheid niet toepasselijk is) ofwel integendeel of het werk in zijn geheel «in concreto» voor een vooraf-bepaalden prijs aangenomen werd, in welk geval er werkaanneming bestaat en toepassing der tienjarige verantwoordelijkheid.

2) *Noch op vaklieden en arbeiders, in 't algemeen, die hoewel zij materiaal en handwerk leveren, nochtans onder leiding en bevel van den eigenaar of zijn aangestelde blijven, gedurende de uitvoering van het werk.*

Zij dienen met de gewone bezoldigde werklieden gelijkgesteld, omdat zij de noodige volkomen vrijheid van den aannemer missen, en, gelijk werklieden, van

den meester van het werk afhankelijk zijn. Deze laatste dient dan eigenlijk als werkgever beschouwd. (4)

« Le tâcheron exécutant à la tâche les travaux par lui entrepris, sous la direction et le contrôle des entrepreneurs principaux ne doit pas être considéré comme un entrepreneur à forfait, pour la partie de travail qui lui est assignée. » (5)

Feitelijk zal er dikwijls voldoende stof bestaan tot betwisting en geschil.

Een metselaar, b.v., die zonder vasten prijs, maar integendeel per arbeidsuur of bij de maat (zooveel per meter) werkt, onder bevel en leiding van den eigenaar, — zelfs met ondergeschikte werklieden — is krachtens art. 1792 en 2270 B. W. niet verantwoordelijk.

Hij mag met een aannemer, die van de volle vrijheid in het werk geniet, niet gelijk gesteld worden, zoodra hij zich, op strikte wijze, moest gedragen naar de onderrichtingen en bevelen, die hem, binst het werk door den eigenaar gegeven werden. Deze laatste heeft hem, in deze omstandigheden, zeker niet verkozen, om zijn kennis en ervaring in de bouwkunst en hem dienvolgens niet als «aannemer» maar als gewoon arbeider beschouwd. Al nam hij den titel van «aannemer» aan, hij verstrekt, in alle geval, zijn speciale bekwaamheid niet als aannemer en hij staat onder onmiddellijk bevel van den eigenaar, die de werken aanwijst en de uitvoering ervan leidt en bestuurt. (6)

3) *Noch op de onder-aannemers van den hoofdaannemer, althans niet jegens den bouwheer.*

Daar zij uitsluitend door den hoofdaannemer aangesteld worden, blijven zij, in principieel, buiten de hoofdonderneming, tusschen bouwheer en hoofdaannemer gesloten. Zij kunnen, tegenover den bouwheer niet aansprakelijk gesteld worden, omdat zij met hem geen overeenkomst gesloten hebben. Dienaangaande bestaat er geen de minste twijfel.

Betwisting kan alleen bestaan, wat betreft de rechtsverhoudingen tusschen hoofd-aannemer en onder-aannemer.

Kunnen onder-aannemers verantwoordelijk gesteld worden en in vrijwaring geroepen, door den hoofd-aannemer, die door den eigenaar aangevallen wordt? (Wij bedoelen hier enkel onder-aannemers en niet gewone arbeiders, die geen materiaal leveren, noch onder leiding van den aannemer werken).

Deze vraag dient, ons inziens op bevestigende wijze beantwoord, omdat onderaannemers ook aannemers zijn en als dusdanig, jegens den hoofdaannemer, door art. 1792 en 2270 B. W. moeten beheerscht worden. *Tegenover hen* is de hoofdaannemer de meester van het werk en neemt de plaats in van den bouwheer. Het ware gewis, onrechtvaardig hem definitief aansprakelijk te stellen voor de gevolgen eener schuld, die door een ondergeschikten aannemer begaan werd, en die overigens, verborgen gebleven zijnde, niet onmiddellijk kon vastgesteld worden. (7)

Zekere rechtsgeleerden treden deze zienswijze niet bij (8) en, hoewel de onder-aannemers, tegenover den hoofdaannemer, verantwoordelijk verkla-

ren, verwerpen zij nochtans de toepassing van art. 1792 en 2270 B. W. : zij zouden, volgens het gemeen recht, dertig jaar jegens den hoofdaannemer kunnen aansprakelijk gesteld worden wegens bedrog, arglist of grove schuld.

Wij raden de hoofdaannemers ten zeerste aan, in de overeenkomst tusschen hen en de onderaannemers eene bepaling, in te lasschen, waarbij uitdrukkelijk wordt voorzien dat *alle verplichtingen van den hoofd-aannemer tegenover den eigenaar, door de onderaannemers moeten nageleefd worden tegenover den hoofdaannemer*. betreffende het bijzonder werk waarmede zij belast worden, dat plannen, lastenboek en bestek te hunner beschikking zijn voor kennisneming en zelfs dat de oplevering en goedkeuring van het werk, door de onder-aannemers uitgevoerd, *in het bijzijn van den eigenaar zullen moeten geschieden*. Aldus zullen alle gebeurlijke klachten vanwege den eigenaar tegenover den hoofdaannemer aan de onderaannemers kunnen gesteld worden.

4) *Noch op leveranciers van bouwstoffen.*

Hun rechtsverhouding wordt immers niet door de werkaanneming, maar uitsluitend door *koop en verkoop beheerscht*. Zij kunnen, alleen, ingevolge de rechtsbeginslen inzake koop en verkoop, tegenover den koper (aannemer of eigenaar) tot vrijwaring gehouden worden, wegens verborgen gebreken van verkochte materialen en bouwstoffen, die deze ongeschikt maken tot het gebruik waartoe zij bestemd werden of die de gebruikswaarde zoodanig verminderen dat de koper ze niet zou gekocht, of slechts een minderen prijs ervoor zou betaald hebben, had hij die gebreken gekend. (Art. 1641 B.W.).

Gebeurlijk zal de aannemer, door den bouwheer aansprakelijk gesteld, de leveranciers in vrijwaring roepen, zoo het gedeeltelijk of geheel vergaan van den bouw aan verborgen gebreken van bouwstoffen te wijten is.

B) DE BOUWMEESTERS.

a) *Toepassing der wet.*

De wetgever heeft ook geen bepaling gegeven van den bouwmeester.

De bouwmeester of architect (van 't Grieksch arkhos): (opperhoofd) en tekton (werkman) eertijds opperhoofd, bestuurder der werklieden in een bouw, is de technische raadgever, de ontwerper, de leider en de bestuurder der werken. Zijn normale taak omvat de teekening der plannen, het opmaken van bestekken en lastenkohier, de leiding der werken, het onderzoek en de beoordeeling der ingebrachte rekeningen.

In 't algemeen, aanziet men als bouwmeester de persoon die voor bediening heeft de bouwwerken, waarvan hij plannen, bestekken en lastenkohier opgemaakt heeft, te leiden, te besturen en op te nemen. (9) Zijn normale bedrijvigheid kan nochtans, in de practijk, door de overeenkomst merklijk beperkt of uitgebreid worden.

« En général, l'architecte est un artiste, qui conçoit la forme et les dispositions de la construction, dresse les plans et devis, dirige les travaux, vérifie

et règle les mémoires, fournit en un mot son talent et ses soins, mais non les matériaux ni la main d'œuvre». (10)

Veeleer geestesarbeider, zelfs kunstenaar dan werkdadig bouwer, oefent de bouwmeester een vrij beroep uit, dat tot nu toe aan geen pleegvormen noch voorwaarden onderworpen wordt, en waarvan niet het winstbejag, maar de conceptie, de vinding, de geestesarbeid en de leiding, de hoofdbestanddeelen uitmaken. Zijn beroep heeft geen commercieel karakter. Hij is in principieel onderhoorig aan de burgerlijke rechtsmacht.

De verantwoordelijkheid van art. 1792 en 2270 B. W. is op de bouwmeesters toepasselijk, hoewel zij, zooals vroeger, de werkdadige uitvoerders niet meer zijn der bouwwerken, door hen ontworpen. Thans worden zij aansprakelijk gesteld, wegens tekortkomingen in de leiding en het bestuur der werken of nog wegens gebreken in het opmaken van plannen en bestek. Hun verantwoordelijkheid vindt gelijk deze der aannemers, reden en rechtvaardiging in de openbare veiligheid die dient gewaarborgd.

Er valt op te merken, dat de wijze waarop zij voor hun diensten bezoldigd worden, hier geen belang heeft: daar dezelfde redenen van openbare orde in aanmerking komen, is de bouwmeester, die een vaste jaarwedde, als ambtenaar trekt, (als gemeente- of provinciaal bouwmeester) aan dezelfde verantwoordelijkheid onderworpen als de bouwmeester, die een evenredig eerloon ontvangt, of die ver beneden het gebruikelijk eerloon, of zelfs zonder het minst eerloon, ten kosteloozen titel zijn ambt vervult. Dit is de zienswijze van een groot deel der rechtsleer, — Delvaux inbegrepen, — die overigens door de rechtsgrond zelf der dertigjarige verantwoordelijkheid wordt gerechtvaardigd, namelijk: de redenen van openbare veiligheid.

Men vermag niet, door overeenkomst, van een bepaling van openbare orde af te wijken. (11)

Alleen, in het rechtstelsel der opdrachtgeving, kan er reden bestaan tot verminderde verantwoordelijkheid, in de contracten ten kosteloozen titel. (Art. 1992 par. 2 B. W.). (12)

Er werd gevonnisd dat een ingenieur of bouwmeester van bruggen en wegen, die zich met groote werken belast, en deze werken persoonlijk als bouwmeester leidt, mits het gewoon eerloon van bouwmeester, aan de verantwoordelijkheid der bouwmeesters onderhevig is (13) en niet dient beschouwd als een openbaar ambtenaar. (14)

Een niet gediplomeerde bouwmeester, die plannen en bestek opmaakt tegen een verminderd eerloon, draagt dezelfde verantwoordelijkheid als een gediplomeerde bouwmeester, die voor hetzelfde werk het wettelijk eerloon ontvangt.

b) *Buiten toepassing der wet.*

De tienjarige verantwoordelijkheid is niet toepasselijk op bouwmeesters, wanneer zij alleenlijk *geraadpleegd* worden en inlichtingen verstrekken met het oog op de oprichting van een gebouw, of wanneer zij alleen last ontvangen, den gang der werken, uit oogpunt der betalingen, na te gaan, of

alleenlijk de rekeningen te onderzoeken en te regelen: in al deze gevallen zijn zij, *overeenkomstig de algemeene principieen*, verantwoordelijk voor de fouten, tekortkomingen, verzuim van ambtelijke plichten of gebruikelijke verplichtingen, in elk dezer bepaalde opdrachten begaan.

Wanneer een bouwmeester, bij wien men te rade gaat, technische gegevens of raadgevingen verstrekt, mag men van hem, de noodige kennis en oprechtheid van een bekwaam vakman verwachten.

De onkunde zou hem, bij verkeerde raadgeving, zeker niet verontschuldigen. Zijn onwetendheid, in zake bouwkunst, maakt «de schuld» uit waarvoor hij verantwoordelijk dient gesteld, bij gebeurlijke beschadiging, ondanks zijne goede trouw. Maar in al deze gevallen, is hij niet krachtens de bijzondere verantwoordelijkheid van art. 1792 en 2270 B. W. tot schadevergoeding verplicht, maar wel, krachtens de *algemeene principieen*, die de contractueele verantwoordelijkheid beheerschen.

Om aan de bijzondere verantwoordelijkheid van art. 1792 en 2270 B. W. onderworpen te worden, moet de bouwmeester als «*dominus rei*», t.t.z. als *meester en leider van het werk optreden*.

Er werd gevonnisd dat de bouwmeester die, ten gracieusen titel, technischen raad, plan en bestek geleverd heeft, doch buiten alle leiding, bestuur en onderhandelingen met den aannemer moest blijven, krachtens art. 1792 en 2270 B. W. niet kan verantwoordelijk gesteld worden.

In deze omstandigheden werd een rechtsvordering tot vrijwaring tegen een bouwmeester gericht, uit hoofde van aan een naburig gebouw toegebrachte schade, ongegrond verklaard, omdat de bouwmeester, bij gebrek aan leiding, niet kon aangezien worden als «*dominus rei*» van den bouw. (15)

«Indien de bouwmeester de oprichting van een gebouw met vastgestelden prijs niet ondernomen heeft, doch alleen belast werd met het *opmaken der plannen* en het *toezicht* der werken (niet de leiding en het bestuur), dan is art. 1792 B. W. niet van toepassing. De regels van het gemeen recht zijn op dit geval toepasselijk.»

«Est architect dirigeant et non pas simple architecte consultant, l'architecte qui a assumé une mission d'ensemble de direction et de surveillance alors surtout qu'il apparaît, tant dans la conception que dans toutes les phases de l'exécution des travaux, comme chargé d'assurer la bonne fin de l'œuvre, d'être l'arbitre et l'appréciateur indispensable, de procéder aux réceptions et d'arrêter les décomptes et même d'avoir la haute surveillance des travaux. Dans de telles conditions l'architecte peut encourir la responsabilité même des fautes d'autrui, quand il n'exerce pas suffisamment sa mission de direction, en éclairant ses commettants, en leur faisant, s'il est nécessaire toutes les remontrances voulues et toutes les protestations utiles et en se tenant régulièrement au courant de la marche de l'entreprise, suppléant, s'il le faut, à l'inertie et au silence des entrepreneurs, des propriétaires ou de leurs agents. (16)

Het zal soms moeilijk uit te maken zijn, in een

bepaald geval of het ja dan neen, tijdelijke tusschenkomst van bouwmeester-raadgever geldt. Dit punt zal uit de feitelijke omstandigheden spruiten.

A. RODENBACH

(1) Delarumière et Namèche n° 121. Gedinne 21/5/1931 (JJP. 1932 p. 330).

(2) Liège 19-2-1902 (Pas. 1902 II 249).

(3) Baudry, Lacantinerie et Wahl t. II. n° 318; Fremy-Ligneville et Perriquet t. I 139-1409; Contra: Brux. 25-1-1877 (Pas. 1877 II 92).

(4) Bruxelles 25-I-1877 (Pas. 1877-2-92); Civ. Charleroi 14-3-1888 P.P. 1888, n° 1143; Comm. Brux. 30-4-1912 (Jur. Comm. Brux. 1912 p. 325); Bruxelles 16-4-1866 (Belg. Jud. 1866, col. 1223); Gand 22-3-1873, (Pas. 1873 II 193).

(5) Civ. Brux. 27-2-1895, Pas. p. 144.

(6) Comm. Liège 16-2-1914, Pas. 1914-III-137.

(7) Delvaux Entrepr. Trav. n° 272; Comm. Brux. 7-12-1921. Jur. Comm. Brux. 1922 p. 43.

(8) Baudry-Lacantinerie et Wahl Contr. Louage t. II n° 3964. Appel Nancy 22-5-1909 (Rec. Nancy 1909/156).

(9) Appel Liège 22-2-1906 (Jur. propr. et bâtim. 1906, 125).

(10) Frémy-Ligneville et Perriquet.

(11) Civ. Brux. 27-I-1912 (P. P. 1912 n° 957) — in geval van verminderde eereloon; civ. Anvers 20-5-1875, (Belg. Jud. 1876-903).

(12) Zie een geval van verminderde verantwoordelijkheid, om reden van verminderd eereloon. Civ. Brux. 27-I-1912. P.P. 1912, n° 957.

(13) Cons. d'Etat 5-6-1891 (Sir. 1893, 3, 61).

(14) J. de P. Bruxelles 16-7-1907. (P.P. 1908, n° 78).

(15) Appel Alger 25-T-1893 (Gaz. du Pal. 1893, I. 10).

(16) Brux. 21-11-1917. (Pas. 1908-II-53).

RECHTSpraak

Nr 77.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

10e Kamer. — 21 November 1936.

Voorzitter: Graaf de Lichtervelde.

Raadsheren: MM. Van Laethem en De Beus.

Advocaat-Generaal: M. Van Durme.

Pleiters: Mrs Van Gestel en Van der Donckt.

VERKEER. — GLIBBERIGE BAAN. — GEEN ONVOORZIENBAAR GEVAL.

Het uitglijden van een auto op een glibberige baan bij sneeuwachtig weder is voor den geleider geen onvoorzienbaar geval.

Van Staey t/ Smeers.

Aangezien blijkt uit de behandeling der zaak dat, toen het ongeval gebeurde, de baan met sneeuw overdekt, zeer glibberig was;

Dat ook nog vaststaat dat de snelheid van den auto door betichte gevoerd, minstens 40 km. in de uur bereikte;

Dat overigens dient aangestipt dat het voertuig, nadat het op zich zelve in het midden der baan omkeerde, nog een veertigtal meters aflegde en een afsluiting wegsloeg eer het stilstond tegen een telefoonpaal;

Aangezien deze bijzonderheden duidelijk aantoonen dat betichte gereden heeft met eene snelheid die gevaarlijk was voor het verkeer;

Aangezien, te vergeefs, betichte beweert dat de glibbering van den auto — glibbering welke de oorzaak is der wonden of slagen aan Van Staey Petrus toegebracht — als een toeval dient aanschouwd;

Dat inderdaad het uitglijden van een auto op eene glibberige baan, bij sneeuwachtig weder, voor den geleider geen onvoorzienbaar geval daarstelt; (zie Schuind- Traité pratique dr. crim. T.-II, 311);

Aangezien aldus de betichting ten laste gelegd van verdachte bewezen werd door het onderzoek voor het Hof gedaan;

Om deze redenen:

Het Hof veroordeelt.....

Nr 78.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

5e Kamer bis. — 26 November 1936.

Voorzitter: M. Mehauten.

O. M.: M. Van Hille.

Pleiters: Mrs Gyselinck, Vrints en De Meyer.

HYPOTHECAIRE LEENING. — TUSSCHEKOMST EENER BANKINSTELLING. — FAILLISSEMENT DEZER INSTELLING. — TERUGBËETALING. VAN HET KAPITAAL.

Wanneer een bankinstelling als tusschenpersoon optreedt tusschen leener en ontleener, de ontleener reeds een gedeelte van het kapitaal aan de Bank betaald heeft en de Bank in faillissement wordt gesteld, zijn de betalingen aan deze laatste gedaan bevrijdend voor aen ontleener. (Contra: advies van het O.M.)

Robens-Bastiaenssens t/ Roelens-Keyzers en
Mr Gyselinck q.q.

ADVIES VAN HET OPENBAAR MINISTERIE

Indien de rechter, wanneer hij vonnist, zich altijd enkel door rechtsbeschouwingen mag laten beïnvloeden, zijn er nochtans gevallen men ik, waarin hij, na zijn vonnis te hebben geveld een zeker genoeg moet vinden omdat hij door zijn vonnis de rechtvaardigheid, of minstens wat hij denkt de rechtvaardigheid te zijn, heeft doen zegepralen, en andere gevallen waar hij min of meer misnoegd moet zijn over zijn eigen beslissing, omdat hij, spijs zijn innerlijken wensch gelijk moet gegeven aan dengene die volgens hem in billijkheid in het ongelijk zou moeten gesteld worden, maar die voor zich de wet heeft: *dura lex sed lex*.

Wij staan hier voor een geval, waar abstractie gedaan van het positief recht, ieder der partijen voor zich de billijkheid, de goede trouw en de rechtvaardigheid mag inroepen, waar ze beide even sympathiek zijn en waar de oplossing van de rechtsvraagstukken die aan de rechtbank opgeworpen zijn, ongetwijfeld aan een der partijen een onverdiende schade zal veroorzaken: *summum jus summa injuria*.

Degenen die in deze zaak de oorzaak zullen zijn van den ondergang van een der partijen, zijn de beheerders van een naamloze vennootschap, thans in

faillissement, een dier hypothecaire vennootschappen, waarvan de rol in zaken zooals deze die we behandelen, zooals we het zullen bewijzen, volstrekt onnoodig is en van louter parasitair aard. Het is ook met reden dat de wetgever eene reeks belemmeringen gesteld heeft aan hun bedrijvigheid.

Zeker en vast hadden dergelijke vennootschappen niet bestaan, en hadden de hypothecaire handelingen zich enkel voortgedaan tusschen particuliere personen, leeners eenerzijds en ontleeners anderzijds, had men niet een zoo groot getal immobiliere rampen gekend en had men nooit de ontleeners op een zoo groote schaal uitgebuit door bedingen die van de meeste hypothecaire overeenkomsten, bijna een woekercontract uitmaakten. «Il est certain que des contrats néfastes ont été conçus par des juristes qui ont mis leur science au service du mal», schrijft Hilbert (Les Prêts Hypothécaires, bl. 33).

Alhoewel volstrekt onnoodig, hebben die vennootschappen in alle geval eene grooté winst genoten gevormd uit sommen die normalerwijze een hypothecaire schuldenaar nooit aan zijn schuldeischer had moeten betalen. Daarbij waren hunne zaken zoo slecht beheerd dat men tot toestanden is gekomen, zooals deze, die de oorzaak is van het huidig proces.

Het is wanneer men moet vonnissen in zaken gelijk deze dat men graag als een Romeinsche Pretor zou willen oordeelen enkel door de billijkheid gehouden en het recht bezitten aan ieder der partijen de helft der schade te doen dragen, doch zulks is onmogelijk en we moeten pogen de juridische oplossing te vinden, welke ook hare nadeelige gevolgen kunnen zijn.

Door akte verleden op 30 Juni 1932 door De Backer, Notaris te Borgerhout, hebben de echtgenooten Robens-Bastiaenssens en de N. V. Volksbouwcrediet (later Hypdisco) erkend schuldig te zijn hoofdens leening aan de echtelieden Roelens-Keyzers eene som van 30.000 frank teven 6 ½ % intrest 's jaars en gewaarborgd door eene hypotheek in eersten rang. Zij, het is te zeggen, zoowel de echtgenooten Robens-Bastiaenssens als de Mij Hypdisco verbonden zich deze som terug te betalen binnen de tien jaar.

Op denzelfden dag wordt eene tweede akte gepasseerd voor denzelfden Notaris waardoor de Maatschappij Volksbouwcrediet (thans Hypdisco) rechtstreeks 10.000 frank leent aan de echtgenooten Robens-Bastiaenssens.

Wat de eerste leening betreft hebben de leeners twee rechten: ten eerste een recht op 6 ½ % intrest per jaar, en ten tweede het recht hun geheel kapitaal terug te krijgen na tien jaar.

Welk is in deze zaak het belang der echtgenooten Roelens-Keyzers? Eerst en vooral eene geldplaat-sing te doen die een zekere intrest opbrengt, dan hun geheel kapitaal in één maal terug te krijgen. Indien hun kapitaal hen per afkortingen terug betaald wordt zou dit voor hen zeer ongunstig zijn want het is ten eerste zeer moeilijk kleine sommen terug te plaatsen en daarbij zou den hun verschul-

digden intrest verminderen, naarmate het kapitaal zou terugbetaald worden.

Maar de N. V. Volksbouwcrediet heeft een ander belang. Zij is geld schuldig aan de echtgenooten Roelens-Keyzers zonder nochtans dit geld ontvangen te hebben, want, en dit spruit uit de bewoordingen van de akte, gansch de som werd aan de echtgenooten Robens-Bastiaenssens gegeven.

Zij moet zich vrijwaren tegen eene mogelijke aktie in terugbetaling en vermijden dat zij alleen de 30.000 frank zou moeten terugbetalen. Daarvoor bedingt zij dat al de terugbetalingen door hare tusschenkomst zouden geschieden en dat de echtgenooten Robens-Bastiaenssens hare medeschuldenaars, haar langzamerhand het kapitaal en de intresten zouden betalen door maandelijksche stortingen van 375 frank.

Wat vinden wij dus in de akte van notaris De Backer?

Twee onafhankelijke overeenkomsten:

Ten eerste, eene leening toegestaan door de echtgenooten Roelens-Keyzers aan de echtgenooten Robens-Bastiaenssens en aan de N. V. Hypdisco die zich tegenover de leeners solidairlijk verbinden, en ten tweede, eene overeenkomst of contract tusschen de schuldenaars met toestemming van de schuldeischers.

Het is daarom dat in de akte het volgende beding ingelascht werd: *Lastgeving*: «De schuldeischers geven aan de Volksbouwcrediet onwederroepelijk last om er over te waken dat de schuldenaars sub A. hunne verbintenissen stipt vervullen...».

Men zal onmiddellijk opgemerkt hebben dat de tusschenkomst van de hypothecaire maatschappij als nutteloos voorkomt. In alle geval minstens wat de schuldeischers betreft, want deze krijgen ieder jaar hun intrest, en hun kapitaal is gansch gewaarborgd door een onroerend goed. Zij hebben geen enkel belang in de tusschenkomst van de hypothecaire vennootschap.

Welke rol speelt daarin de N. V. Hypdisco?

Zij krijgt 375 fr. per maand, moet het kapitaal terug betalen na tien jaar en intusschen kan zij ofwel dat geld ten haren voordeele plaatsen of er mede zonder eenig controol speculeeren, of zelfs leeningen doen zooals zij 't gedaan heeft aan de echtgenooten Robens-Bastiaenssens, leeningen ook terugbetaalbaar bij afkortingen, zoodat zij op een zeker oogenblik een intrest trekt op een kapitaal dat in feite reeds terugbetaald werd.

Wat belang hebben de echtgenooten Robens-Bastiaenssens in de tusschenkomst van de maatschappij?

Geen enkel, want zij betalen het ontleend kapitaal aan de maatschappij vóór dat het eischbaar is, of misschien wel een psychologisch belang. Het feit van ieder maand 375 frank te moeten betalen verplicht hen het ontleend kapitaal stilaan terug te vormen en niet onverwachts na de voltrekking van den termijn van tien jaar dit kapitaal opeens volledig te moeten terug betalen. Na de tien jaar is dus hun huis vrij en onbelast. Doch daarvoor zou

het voldoende zijn dat zij iedere maand deze som zouden sparen of zelfs op de Spaarkas plaatsen waar ze intrest ten hunnen voordeele zou voortbrengen, als wanneer zij thans intrest blijven betalen op een kapitaal reeds gedeeltelijk terugbetaald. In alle geval betalen zij zeer duur dit psychologisch belang. Doch indien iemand er belang bij heeft in de tusschenkomst van de hypothecaire vennootschap zijn het wel de schuldenaars Robens-Bastiaenssens en niemand anders.

Daarom meenen we in rechte te moeten besluiten, zooals we het hooger hebben aangetoond dat de akte van 30 Juni 1923 een dubbele overeenkomst behelst. Ten eerste eene overeenkomst van leening, ten tweede eene overeenkomst tusschen de ontleeners.

In feite hadden de echtgenooten Robens-Bastiaenssens reeds een groot gedeelte van het door hen verschuldigde bedrag betaald aan de Hypdisco wanneer deze vennootschap in staat van falings gesteld werd. Natuurlijk werden de reeds betaalde sommen niet teruggevonden in het actief, zoodat de leeners thans de terugbetaling van gansch het kapitaal aan de echtgenooten Robens-Bastiaenssens eischen en dat ze de proceduur in dadelijke uitwinning hebben begonnen door exploit in dato 26 Juni 1935 van De Preter, deurwaarder te Antwerpen.

Door exploit in dato 2 Augustus 1935 van Luyten, deurwaarder te Borgerhout, hebben de echtgenooten Robens-Bastiaenssens zich tegen deze proceduur verzet uit reden de maatschappij Hypdisco de mandataris zou zijn van de schuldeischers, dat bijgevolg de betalingen door hen in handen van deze vennootschap gedaan als gedaan aan de leeners zouden moeten aanzien worden en als geldig en bevrijdend zouden moeten aangenomen worden. Daarom steunen zij zich op de woorden van de akte die wij reeds hebben geciteerd.

Eerst en vooral zelfs indien de eischers, de N. V. Volksbouwkrediet als mandataris hadden aange-steld, mag men zich afvragen of zij de N. V. Hypdisco, die de zaken van de N. V. Volksbouwkrediet hernomen heeft, als vervangende mandataris aanvaard hebben. Dit zou mogen betwist worden door de schuldeischers indien ze het stelsel van het algemeen mandaat aanvaardden, doch dit is niet het geval.

In alle geval, dit buiten betwisting zijnde, moeten we nazien of de N. V. Hypdisco de mandataris is van de eischers.

Dit is eene zaak van feite die enkel door de studie van de bedingen van de akte, van de belangen van de partijen en van hunne rechtspositie kan opgelost worden.

Wij hebben reeds gezegd dat ons inziens de eischers er geen belang bij hadden dat de echtgenooten Robens-Bastiaenssens per afkortingen zouden betalen en dat de clause waardoor de schuldeischers aan de N. V. Volksbouwkrediet last gaven om er over te waken, dat de schuldenaars Robens-Bastiaenssens hunne verbintenissen stipt zouden vervullen en tegen hen alle maatregelen nemen die zij zou nuttig achten om de belangen der schuld-

eischers te vrijwaren, o. m. hen de grosse overmaken, enkel het belang der tweede schuldenares bestaat. Vergeten wij ook niet dat krachtens zelfde akte deze laatste eene hypotheek in tweeden rang bezit tegenover eischers voor het geval zij gedwongen zou zijn voor hunne rekening te betalen. Het is zelfs daarvoor dat de leening van 10.000 fr. toegestaan krachtens de tweede akte door N. V. aan eischers enkel in derden rang kon ingeschreven worden.

Wat het mandaat betreft, hoogstens zou men kunnen zeggen met een vonnis dezer kamer in dato 15 December 1932 bevestigd door Arrest van het Hof (beslissingen waarvan wij nochtans de stelling niet aanvaardden) dat « ce mandat n'a d'autre objet que de conférer à Hypdisco un contrôle sur la stricte exécution par les demandeurs de leurs obligations envers les prêteurs; qu'il n'appartient pas dès lors aux demandeurs de donner à ce mandat, qui est de stricte interprétation, une extension qu'il ne comporte pas, ni une portée qu'il ne souffre pas davantage »; doch wij meenen dat zelfs aldus beperkt en aangenomen door verweerder het stelsel van het mandaat niet kan aanvaard worden en dit wegens rechtsmiddelen die wij zullen uiteenzetten.

Wij lezen ook verder in de akte: « De schuldeischers mogen zich tegen de vervolgingen niet verzetten indien de schuldenaars sub A. ('t is te zeggen de echtgenooten) in achterstel van betaling zijn tegenover de Volksbouwkrediet ».

Dus tegenover de Volksbouwkrediet, en niet tegenover de schuldeischers, wat had moeten ingelascht worden indien de N. V. enkel de mandatarissen was van de schuldeischers.

En daarbij hoe zouden de mandaatgevers het recht hebben van zich op voorhand te verzetten tegen akten van hun mandataris die die wie ze vertegenwoordigd zijn ?

Verder lezen wij: « De schuldenaars verklaren dat de ontleende som is opgetrokken geweest door de ontleeners sub A. die er rekening van geven aan de Volksbouwkrediet. Deze verklaring kan niet ingebracht worden tegenover de schuldeischers die elkheellijk verbonden zijn ». Men zou dus in bijzijn staan van een mandataris die zelf zijne mandaatgevers zou betalen en die solidairlijk gehouden zou zijn met de schuldenaars van zijne mandaatgevers tegenover deze laatsten.

Wij lezen nog in de akten: « De ontleeners sub A. hebben het recht niet eender welke betalingen te doen in handen der geldschietters zonder voorafgaandelijke toelating of gedwongene terugbetaling in geval dan vrijwillige of gedwongene terugbetaling voor den gestelden termijn het recht heeft van de ontleeners sub A. eene vergoeding te eischen gelijk aan 2 % van het ontleende kapitaal ».

Ziedaar dus een mandataris die een persoonlijk profijt zou trekken ten nadeele van de schuldenaars van zijne mandaatgevers omdat deze schuldenaars hunne verplichtingen tegenover de mandaatgevers hebben nageleefd.

Dat bewijst integendeel dat de betaling per afkortingen bestaat ten bate van de vennootschap die

zooals we het hooger gezegd hebben een persoonlijk voordeel trekt uit het contract als tegenprestatie van de zoogezegde voordeelen die de schuldenaars door haar tusschenkomst genieten en het is juist om te vermijden dat door rechtstreeksche betalingen gedaan aan de schuldeischers, zij die voordeelen zou verliezen, dat er bedongen werd dat de betalingen door hare tusschenkomst zouden moeten gebeuren en dat in geval dit beding niet geëerbiedigd werd, men de straffen, voorzien door de akte, zou toepassen.

Uit dit alles spruit ongetwijfeld dat er geen sprake kan zijn van mandaat en dat de akte welke we ontleed hebben wel twee verschillende overeenkomsten behelst: eene overeenkomst van leening en eene overeenkomst tusschen schuldenaars.

Zooals het reeds door ons aangehaald vonnis het zegt, en met deze stelling zijn we eens, « la loi ne prohibe pas dans aucune de ses dispositions la simultanéité dans un seul et même acte de convention ayant un caractère propre et indépendant ».

Er bestaat, weliswaar, eene rechtspraak in tegenovergestelde zin die de stelling van het algemeen mandaat aanvaard heeft. (Rechtb. Brussel, 17 Jan. 1936, J. T. 1936, n° 3446; Turnhout, 11 Juli 1935, R. W. 1935 n° 11, blz. 383; *ibid.* 31 Oct. 1935, R. W. 1935, n° 14, blz. 507; vonnis niet gepubliceerd van onze Rechtbank van 15 Nov. 1935; Arrest Brussel, 15 Jan. 1936, Rev. Prat. Notariat 1936, blz. 252) doch vooraleer deze in te roepen zou men de juiste draagwijdte moeten kennen van de akten die aan die rechtbanken onderworpen werden.

Voegen wij er bij dat de rechtspraak van onze rechtbank buiten het vonnis dat wij zoeven aangehaald hebben bevestigd is in den zin (dien wij niet aannemen) van het beperkt mandaat (8 April 1936, R. W. 1935, blz. 1484, verleend door dezelfde voorzitter, eenige rechter, die het vonnis van 15 November 1935 verleend had wat bewijst dat men de juiste omstandigheden van iedere zaak moet kennen vooraleer de verschillende zaken te vergelijken; twee vonnissen niet gepubliceerd, verleend op 15 December 1932, door den heer rechter, eenige rechter, Willaert, en bevestigd door Arresten van het Hof en vier vonnissen ook niet gepubliceerd verleend op 20 Februari 1936, 26 Maart 1936, 3 April 1936 en 2 Juni 1936, door den heer onvervoorzitter, eenige rechter, Anthonis; Brussel, 20 Dec. 1935, verleend door denzelfden rechter die het vonnis van 17 Jan. 1936 verleend heeft, Revue Pratique Notariat, 1936, blz. 654; Brussel, 21 Maart 1936, Res et Jura Immobilia, 1936, blz. 309; Hasselt, 12 Febr. 1936, R. W. 1935, blz. 1185 en 1341).

Voegen wij er eindelijk bij dat de twee schuldenaars zooals wij het reeds gezegd hebben, solidairlijk gehouden zijn tegenover de schuldeischers. Men moet, meenen wij, in zake art. 1205 van het B. W. bij vergelijking toepassen dat zegt dat, indien de verschuldigde zaak (hier het geld) betaald aan Hypdisco door de schuld van een of meer van de co-hoofdellijke schuldenaars te niet is gegaan de overige medeschuldenaars niet ontslagen zijn van de verplichtingen. Indien door de betalingen, ge-

daan aan de Hypdisco de eischers niet meer gehouden werden tegenover de schuldeischers ware het beding van solidariteit onnoodig geweest. Moet men dan ook niet artikel 1157 B. W. toepassen dat zegt dat, wanneer een bepaling voor twee beteekenissen vatbaar is men ze veeleer moet opvatten in de beteekenis waarmee zij eenig gevolg kan hebben dan in die waarmee zij geen gevolg kan teweeg brengen, en niet artikel 1162 B. W. zooals eischers het vragen, daar, ons inziens, de gemeene wil der partijen niet in twijfel kan getrokken worden.

Artikel 1156 B. W. dient dus ook toegepast, dat zegt dat men in de overeenkomst moet nagaan welke de gemeenschappelijke bedoeling van de contracterende partijen was.

Tusschen de twee schuldenaars bestaat er dus, ons inziens, een onbenoemde overeenkomst die niet een bewaargeving is, want, ingevolge artikel 1917 B. W., is de bewaargeving altijd kosteloos, wat niet het geval is in zake, maar wel een soort van borgstelling, dewelke ingevolge artikel 2021 B. W. eene solidairlijke verbintenis mag meeslepen. Weliswaar is de borgstelling in principieel kosteloos, doch deze kosteloosheid is, in tegenstrijdigheid met wat betreft de bewaargeving, van den aard en niet van het wezenlijke van de borgstelling (Laurent n° 122 et 123; Pont, Petits contrats, blz. 11, n° 15 en 16; Limoges, 23 Dec. 1847 D. P. 48-11-85; Rouen, 4 Dec. 1827, D. P. 28 Nov. 1936; Hof van Verbreking van Frankrijk, 13 Maart 1854, D. P. 54-I-268; Guillouard n° 22, Ponsot n° 21, Dalloz V° Cautionnement n° 28 en volgende en Planiol Traité élémentaire, Bl. II, n° 2324, blz. 748). Planiol schrijft overigens: « par suite le cautionnement est gratuit, mais il arrive parfois que la caution ne consente à s'engager que moyennant une somme plus ou moins forte... Ce contrat se rapproche de celui de l'assurance ». Wel verstaan kan men enkel de borgstelling met een verzekeringscontract vergelijken wanneer het de schuldeischer is die iets aan den borg betaalt (Planiol Loc. Cit; Ponsot n° 22; Troplong, n° 16 et 36) wat niet het geval is wanneer een der schuldenaars iets aan den borg betaald als tegenprestatie van de borgstelling.

Het vonnis van 8 April 1936 hierboven door ons aangehaald zegt met reden dat « de Hypotheekmaatschappij een geldelijk en commercieel belang » had in dergelijke zaken en dat zij een « eigen recht » bezit en dat de akte welke aan de Rechtbank onderworpen was, twee overeenkomsten inhield gansch vreemd en zonder de minste verkochtheid met elkander, niettegenstaande zij op denzelfden dag en in een zelfde akte bedongen werden, hetgeen eenszins in strijd is met de wet. Maar in stede van de gevolgen uit die feiten te trekken, blijft dit vonnis bij de thesis van het beperkt mandaat. Wij hebben het, meenen wij, bewezen: er bestaat geen mandaat want de schuldeischers hebben er geen belang bij de echtgenooten per afkortingen te doen betalen en moesten daarvoor bijgevolg geen mandataris aanstellen. Men zou misschien wel zelfs kunnen zeggen dat de akte drie overeenkomsten behelst, de eerste van leening tusschen de echtelieden Roelens-Key-

zers en de schuldenaars, de tweede onder schuldenaars met een voordeel ten bate van de maatschappij als tegenprestatie van de borgstelling en de derde tusschen de schuldeischers en de maatschappij, waardoor deze laatste, gezien hare borgstelling het recht krijgt hulp te ontvangen van de schuldeischers tegen de andere schuldenaars bij wijze van de terhandstelling van de grosse die de overeenkomst behelst tusschen partijen aangegaan en die in handen blijft van de schuldeischers. Men zou ook kunnen beweren dat er maar twee overeenkomsten bestaan en dat de schuldeischers ook partijen zijn aan de overeenkomst gesloten tusschen de schuldenaars en zich verbinden de uitvoering ervan te vergemakkelijken, wat aanvaard wordt door de schuldenaars.

Wij besluiten dus dat de eischers dienen afgewezen van hunnen voornaamsten eisch strekkende tot hooren zeggen voor recht, dat zij, door de betalingen, gedaan in handen van de N. V. Hypdisco, hunne verplichtingen tegenover verweerders hebben nageleefd; dat nochtans de curator q.q. door de Rechtbank zou gedwongen zijn, de betalingen in zijne handen gedaan na de in faillissementstelling hoofdens de leening van 30.000 frank aan de verweerders over te maken en dat de schuld van de eischers tegenover verweerders zal verminderd worden van het bedrag dat deze laatsten daardoor zouden krijgen. Men mag zich afvragen waarom de schuldenaars betaald hebben aan den curator daar deze een gefailleerde maatschappij vertegenwoordigt zoogezegd volgens hun mandataris van de schuldeischers, als wanneer ingevolge artikel 2003 B. W. het mandaat van ambtswege eindigt in geval van faillissement.

Wij meenen dat de Rechtbank onbevoegd is om te bevelen dat, ingeval zij onze stelling zou aanvaarden, de eischers zouden ingeschreven zijn als schuldeischers van het faillissement voor een bedrag dat zij een tweede maal zouden moeten betaald hebben, doch akte van hun recht om zulks te vragen voor de bevoegde jurisdictie kan hen verleend worden.

Wij meenen nochtans dat, ingevolge hun subsidiaire vraag, de aanleggers het voordeel kunnen genieten van de wet van 27 Juli 1934 en van het Koninklijk Besluit van 28 Januari 1935, daar zij van goeden trouw zijn, dat het kapitaal der verweerders goed gewaarborgd schijnt door de hypothecaire inschrijving en daar de toestand van de aanleggers van zulken aard schijnt dat zij hunne verplichtingen zullen kunnen naleven. Zij vereenigen dus de voorwaarden vereischt door deze wet. Wij meenen zelfs dat zij de grootste mogelijke betalingstermijnen zouden mogen genieten.

Wij meenen ook dat er akte dient verleend aan ieder der partijen van hunne schattingen van het geding, dat er geen aanleiding bestaat om het te verlenen vonnis uitvoerbaar te verklaren bij voorraad en daar ieder der partijen op één punt afgewezen is, besluiten wij voor wat de kosten betreft, op voet van art. 131 van het Wetboek van Rechtspleging in burgerlijke zaken, dat deze zouden ge-

compenseerd worden tusschen eischers en verweerders met inbegrip van degenen gedaan door den curator q.q., die natuurlijk zonder kosten ten zijnen last moet doorgaan.

De Procureur des Konings,
VAN HILLE.

VONNIS

Gehoord de partijen in hunne middelen en besluiten ;

Gezien de stukken van het geding ;

Gelet op art. 2, 41 en 68 der wet van 15 Juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken ;

Aangezien het groot aantal opvattingen en lezingen door de litigieuse akte van 30 Juni 1923 teweeg gebracht, zooals ofwel onbenoemde bewaargeving, ofwel betaalde borgstelling, ofwel min of meer uitgestrekte lastgeving met verscheidene schakeeringen van toedracht, en meerdere andere, genoegzaam bewijst, dat ter zake een twijfel bestaat, waardoor toepassing van artikels 1156, 1161, 1162 en 1163 B. W. wenschelijk is, in de zin door het Arrest van Verbreking van 22 Mei 1868 (P. 1868.1.380) aangeduidt ;

Dat het dus ter zake raadzaam is, niet alleen het gemeenschappelijk inzicht der partijen uit den letterlijken zin der bewoordingen te halen, zooals art. 1156 B. W. voorschrijft doch daarenboven dit gemeenschappelijk inzicht in den zin van art. 1162 B. W. na te streven, te weten, in het voordeel van den ontleener, die zich verplicht en tegen de geldschieter die de bedingen stelde ;

Aangezien het gemeenschappelijk inzicht der partijen klaarblijkelijk was, waarborgen aan den geldschieter tegenover eenen voor hem onbekenden en daardoor wantrouwelijkken ontleener te schenken, en dat die waarborgen in de jarenlange en verplichtende tusschenkomst eener gespecialiseerde Bank bestonden ;

Dat desaangaande het feit vanwege den geldschieter, met klem te betoonen, dat hij vreemd blijft aan zekere voorwaarden van de akte, die hij mede onderteekeent, en zulks alhoewel gezegde voorwaarden twijfeloos den eigenlijken beweeggrond van zijne toetreding uitmaken, eenen ijdelen omweg daarstellen, die des te minder dient in aanmerking genomen, dat die omweg op de destijds eenige aanneembare veronderstelling van het falen van den gewantrouwen ontleener zinspeelde, en dat juist de tegenovergestelde veronderstelling zich verwezenlijkte ;

Aangezien dus ter zake niet twee gelijktijdige overeenkomsten voorhanden zijn, te weten, eene van leening en eene van schuldenaarsregeling, doch wel eene enkele en eenheidsvolle overeenkomst, ingewikkeld kontrakt, dat de treurige vrucht daarstelt van de parasitaire werking der banken zooals diegene, die ter zake optrad ;

Dat integendeel het ware inzicht der partijen overigens door hunne langdurige houding bevestigd, voorkomt als geweest zijnde eene leening terug te doen betalen door de verplichtende tusschenkomst van een makelaar, tusschenkomst door den geldschieter aan den ontleener als voorwaarde sina qua

non, van de leening opgedrongen, en dat in dien zin de ontleeners hunne verplichtingen in rechte zooals in feite in de verloopene jaren gekwijt hebben bij middel van geldige betalingen aan de eenige persoon, aan denwelke zij de mogelijkheid hadden, geldig te betalen (Turnhout 16 Juli 1935, 31 October 1935, Antwerpen, 29 October 1936 5° kamer zaak Van Dyck t/Aerts en Rechtskundig Weekblad n° 11 en 14) ;

Aangezien het aanbod in hooforde door aanleggers gedaan onder den vorm van akteaanvraag voor hoogervermelde redenen tevredenstellend is ;

Aangezien de echtgenoot Roelens zijne vrouw dame Philomena Roelens-Keysers, uitdrukkelijk machtigt om in rechte te staan, zoodat de machtiging der Rechtbank overbodig is ;

Om deze redenen :

De Rechtbank gehoord den Heer Van Hille, Substituut van den Procureur des Konings in zijn advies in openbare zitting van 15 October 1936 gegeven, alle verdere of tegenstrijdige besluiten verwerpende, geeft aan partijen de door haar respectievelijk aangezochte akten, inbegrepen hunne respectievelijke schattingen der verscheidenen eischen en hoofden van eischen, zegt voor recht dat aanleggers voldaan hebben aan al de verplichtingen voor hen voortspuitende uit de akte van leening, verleden voor Meester Julien De Backer, notaris te Borgerhout, in dato 30 Juni 1923 tegenover eerste en tweede verweerders, mits betaling van het saldo van 3150 frank ;

Zegt, dat derde verweerder qualitate qua gehouden is gezegde som te betalen aan de eerste en tweede verweerders ter ontlasting van aanleggers, bij middel van de sommen in zijne handen gestort en van degene voorloopig in bewaring geplaatst bij de Banque d'Anvers, ter stede ;

Legt aan eerste en tweede verweerders verbod op gevolg te geven aan het commandement ten hunne verzoeken beteekend bij exploit van deurwaarder De Preter, te Antwerpen, in dato 26 Juni 1935, zegt voor recht dat de kosten van dit exploit ten laste van verweerders blijven, verwijst verweerders tot de kosten des gedings.

Zegt dat er geen reden is om de onmiddellijke uitvoering te bevelen.

Nr 79.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE GENT

1e Kamer. — 12 Februari 1936.

Voorzitter : M. de Ruyck.

Rechters : MM. De Bersaques en Thienpont.

Pleiters : Mrs De Groote en Stals.

HANDGIFTE. — IS UITGESLOTEN IN GEVAL VAN BEWAARGEVING. — VERPLICHTE TERUGGAVE VAN ZELFDE VOORWERPEN AAN ERFGENAMEN.

Wanneer iemand aan een andere persoon een som geld in bewaring geeft, met bepaling dat de eigendom er van op die persoon zal overgaan, na den dood van den bewaargever, is er geen geldige handgifte bij

gebrek aan onmiddellijke en onwedderroepelijke eigendomsafstand.

De erfgenamen van den decujus zijn gerechtigd, op grond van art. 1939 van het B. W. het in bewaring gegeven bedrag op te eischen en de bewaarder moet, op grond van art. 1932, juist hetzelfde teruggeven en bijv. geen titels, die hij met het geld kocht.

Dubosquielle en Goossens t/ echtg. Tremerie-Ellegeert.

Overwegende dat de echtgenooten Tremerie-Ellegeert, voor den heer Onderzoeksrechter Limpens bekend hebben, dat Leonie Dubosquielle op 8 April 1934 aan Julienne Ellegeert een som van 20.000 fr. in bewaring gegeven had, er bijvoegende dat deze som voor gezegde Ellegeert was achter haar dood ;

Overwegende dat Leonie Dubosquielle op 18 December 1934 overleden is en haar erfgenamen Leon Dubosquielle en de echtgenote Goossens-Dubosquielle, bij toepassing van art. 1939 van het B. W. de teruggave dezer som eischen, daar ze slechts in bewaargeving aan verweerders overhandigd werd ;

Overwegende dat verweerders beweren dat zij het kwestige geld ten titel van gift ontvangen hebben en ze dus aan eischers niets schuldig zijn ;

Overwegende nochtans dat uit de verklaringen van verweerders zelve, voor den heer Onderzoeksrechter, blijkt, dat de decujus kwestige som, zoolang ze leefde, slechts in bewaring gegeven had en ze hun den eigendom er van alleen na haar overlijden wilde overdragen ;

Overwegende dat Leonie Dubosquielle zich dus de vrijheid voorbehouden had, tot haar dood over de geschonken goederen te beschikken, daar art. 1944 van het B. W. aan de bewaargeefster het recht toekent ten allen tijde de in bewaring gegeven voorwerpen terug te eischen ;

Dat krachtens art. 946 van het B. W. de beweerdte gift dus nietig is, omdat ze, in strijd is met den regel dat men niet kan geven en behouden (Kluyskens, Schenkingen en Test. N° 160) ;

Overwegende dat eischers niet bewijzen dat verweerders meer dan 20.000 fr. zouden ontvangen hebben ;

Dat de vordering dus gegrond is ;

Dat art. 1932 van het B. W. niet toelaat de verweerders te machtigen, zich bij middel van titels van de teruggave te kwijten ;

Om deze redenen :

De Rechtbank, veroordeelt de verweerders om aan eischers te betalen de som van 20.000 fr., met de gerechtelijke intresten en tot de kosten.

NOTA. — Bovenstaande vonnis behandelt de zeer netelige vraag der handgiften.

De toestand was feitelijk de volgende. De decujus, die ontgensprekelijk het inzicht had haar wettige erfgenamen te ontvaren en diensvolgens wou vermijden dat zij, na haar dood, het geld vonden, die anderzijds niet met zekerheid kon zeggen in hoeverre zij al dan niet haar geld zou noodig hebben, wou aan verweerders een gift doen van wat na haar dood nog zou overblijven.

Deze beschikking was nietig om 2 redenen :
1) Zoolang de decujus leefde was het een bewaargeving, waarover zij, ingevolge art. 1944 van het B. W., vrij moest beschikken. Art. 946 dat een gedeeltelijk nietige, gedeeltelijk geldige gift veronderstelt, is dus niet toepasselijk, daar er nimmer eigendomsafstand was van een bepaalde som. Het was niet uitgesloten dat de decujus zelf, de 20.000 fr. volledig opgebruikte.

Laurent T. 12 N° 423, bl. 511 zegt ten titel van commentaar van art. 894, (dat hier toepasselijk is) : «L'intention du donateur étant de ne donner que jusqu'à concurrence des biens qu'il laissera, il fait réellement une donation de biens à venir; donc il dépend de lui d'anéantir sa donation en disposant de ses biens avant sa mort, partant cette donation ne confère pas au donateur un droit irrévocable, par conséquent elle est nulle.

2) Om geldig te zijn na haar dood had de decujus een schriftelijke schenking moeten doen, van wat nog overbleef op het oogenblik van haar dood.

Zie in verband met bovenstaand vonnis Dall. Supl. : Dispositions entre vifs et testamentaires, N° 424, waar ongeveer hetzelfde geval behandeld wordt. M. S.

Nr 80.

VREDEGERECHT TE NIEUWPOORT

24 Juli 1936.

Vrederechter : Mr D. Depuydt.
Pleiters : Mters Sabbe en Debra.

VERZEKERINGEN. — DUBBELE. — ART. 12 DER WET VAN 11 JUNI 1874. TOEPASSELIJKHEID.

Wanneer een verzekering tegen burgerlijke verantwoordelijkheid met twee maatschappijen werd aangegaan, is art. 12 der wet van 11 Juni 1874 van toepassing. De tweede verzekeringsovereenkomst is in dit geval zonder voorwerp en dientengevolge nietig.

S. V. «B.» t/ Pylizer.

Aangezien de verzekeringspolis nummer 3955, tusschen partijen aangegaan en onderteeeknd op 20 Juni 1935, de algemeene aanneming van wegeniswerken verzekerde alsook de vervoerdienst;

Aangezien de verweerder eene verzekering tegen arbeidsongevallen voor zijne werklieden aangegaan had bij de verzekeringsmaatschappij «La Sauvegarde», op 25 October 1929, onder nummer 801.397, voor 10 jaar, en dat, hij daarin verklaarde het beroep uit te oefenen van voerman, met laden en lossen en te dien einde een veranderlijk getal werklieden te gebruiken;

Aangezien het verzekerde risico, niet enkel liep op vervoer met paarden zooals de eischeres beweert, maar op alle welkdanige vervoermiddelen : « al de werken der nijverheidsonderneming », daar de wijze van vervoer niet bepaald is in de polis nummer 801.397 van «La Sauvegarde» (Zie art. 2 der algemeene voorwaarden);

Aangezien de eischeres, bij het opmaken der vragenlijst op 20 Juni 1935, ter kennis werd gebracht dat het risico thans reeds verzekerd was, en ook over al de voorwaarden dezer verzekering werd ingelicht, alsook dat de naam der verzekeringsmaatschappij haar kenbaar gemaakt werd;

Gezien art. 12 der wet van 11 Juni 1874;

Aangezien dus : 1° de verzekeringsmaatschappij «La Sauvegarde», gansch de verzekering der onderneming van den verweerder dekt, voor wat betreft de werkongevallen van zijne werklieden; 2° dat de beide verzekeringen, deze der «Sauvegarde» en deze der eischeres hetzelfde risico verzekeren; 3° dat beide verzekeringen aangegaan zijn geweest ten voordeele van dezelfde persoon;

Aangezien er in dit geding spraak is, niet van verzekering van voorwerpen maar van eene verzekering

van verantwoordelijkheid, op voet der wet van 24 December 1903, gewijzigd door de wetten van 15 Mei 1929 en 18 Juni 1930;

Aangezien niets belet eene verzekering tegen burgerlijke verantwoordelijkheid aan te gaan, met twee maatschappijen, maar opdat de tweede verzekeringsovereenkomst van wettelijke waarde zou zijn, moet de tweede verzekeraar, van het bestaan der eerste verzekering verwittigd geweest zijn zooals in dit geding, en er moet ook overeengekomen geweest zijn tusschen partijen, dat de overeenkomst enkel na uitputting van het verhaal tegenover de eerste verzekeraar uitvoerbaar zal worden. (Zie Répertoire pratique du droit belge, tome II, Assurances, blz. 538, n° 172);

Aangezien partijen geen overeenkomst hebben gesloten over deze laatste voorwaarde; dat ten andere zulks blijkt door de dagvaarding van eischeres, welke hare verzekeringsovereenkomst als uitvoerbaar aanziet en de premiën eischt;

Om deze redenen, wij Vrederechter, tegensprekelijk rechtdoende, verklaren de verzekeringsovereenkomst tusschen partijen gesloten op 20 Juni 1935, onder nummer 3955 der verzekeringspolis, zonder voorwerp en nietig in haar zelf; verklaren den eisch ongrond; veroordeelen de eischeres tot de kosten.

Nr 81.

VREDEGERECHT TE SANTHOVEN

22 Juni 1936.

Vrederechter : M. A. De Necker.
Pleiters : Mrs C. Van der Planken en Em. Ooms.

JACHTWACHTER. — CONTRACT ONBEPAALDEN DUUR. — OPZEG : DRIE MAANDEN.

Volgens de gewoonten in het kanton Santhoven kan een jachtwachter niet onmiddellijk uit zijnen dienst ontslagen worden, maar dient hem een opzeg van drie maanden gegeven te worden.

Brulez t/ Laurens.

Gezien de geregistreerde dagvaarding van deurwaarder Courboin, te Antwerpen de dato 25 Februari 1936, ons inleidend vonnis van 11 April en ons proces verbaal van getuigen verhoor de dato 16 Juli laatst geboekt. Gehoord partijen in hunne middelen en besluiten;

Aangezien een gewichtige reden die de onmiddellijke wegzending zou kunnen rechtvaardigen niet bewezen is;

Aangezien aanlegger dus een opzeg van drie maanden aan verweerder dient te geven volgens gewoonte van de streek en verweerder dus het volle recht had het huis van aanlegger te betrekken tot 22 Mei laatstleden;

Aangezien verweerder bij tegeneisch 2400 frank vraagt voor loon en vergoedingen gedurende de drie maanden opzeg en er recht op heeft;

Aangezien de bepalingen der wet op het gebruik der talen in gerechtszaken vervuld zijn;

Om deze redenen :

Wij, Vrederechter des kantons Santhoven, zeggen voor recht, dat verweerder het recht had het huis te betrekken tot 22 Mei 1936 ;

Veroordeelen verweerder het huis dat hij van verzoeker betreft, te Schilde, Waterstraat, 16; te verlaten en te ontruimen en ter vrije beschikking te stellen van verzoeker, uiterlijk 22 Mei 1936; zooniet en bij gebreke daaraan te voldoen, machtigen aanlegger van nu af voor alsdan verweerder er te doen uitdrijven, hij met de zijnen en al degenen die er zich zouden bevinden, zijne meubelen en effecten op den openbaren weg te doen zetten, door den eersten daartoe aanzochten deurwaarder ;

Veroordeelen aanlegger aan verweerder de som van 2400 frank te betalen voor hooger gemelde redenen ;

Veroordeelen aanlegger tot de kosten des gedings berekend op heden ter somme van 121 frank 80 centiemen ongeminderd de kosten van registratie dezes ;

Leggen de kosten van beteekenis en uitvoering dezes ten laste van verweerder, zoo deze ze noodzakelijk maakt.

NOTA. — Het contract tusschen jachtwachter en eigenaar is geen bedienden- noch een arbeidscontract. Het is een contract sui generis. Bijgevolg zijn de bepalingen der wetten van 10 Maart 1900 en van 7 Aug. 1922 er niet op toepasselijk, en de geschillen er omtrent worden niet aan de werkrechtshraden, maar aan de gewone rechtbanken onderworpen (zie: Braas, Précis de proc. civ., bl. 189, nota).

Over het algemeen wordt aangenomen, dat alleen mits een opzeg van 3 maanden een einde kan gesteld worden aan het contract aangegaan, zonder bepaalde duur. (Zie: Vr. Chatelet, 28 Maart 1933, J. de J. de P., 1933).

INGEZONDEN BIJDAGEN

DE INVLOED VAN HET STRAFRECHTERLIJK GEWIJSDE OP DE BURGERLIJKE VORDERING

Hoewel geen enkel wettekst expliciet en formeel bepaalt dat het strafrechtelijk gewijsde bindend is voor de burgerlijke vordering; is het nochtans aan geen twijfel onderhevig dat het vaststellen van dit principieel de bedoeling is geweest van den wetgever toen hij, een einde stellend aan lange betwistingen, de wet van 17 April 1873 uitvaardigde, wet die den voorafgaandelijken titel van het Wetboek van Strafrechtspleging uitmaakt.

Het principieel zelf van den voorrang der strafvordering op de burgerlijke vordering werd nooit betwist en voor het eerst duidelijk in het licht gesteld door Merlin. Echter, vóór het uitvaardigen der wet van 17 April 1878 bestond de moeilijkheid deze opvatting op juridische gronden en positieve wetteksten vast te leggen, dan wanneer Art. 1351 B. W. dat alleen uitdrukkelijke bepalingen nopens het rechterlijk gewijsde inhield, niet van toepassing kon zijn.

De invloed van het strafrechtelijk gewijsde is echter niet algemeen noch geldend voor alle beschikkingen

van den strafrechter; een nadere omschrijving van dit gewijsde zal zulks uitmaken.

In de eerste plaats moet gezegd worden, dat de burgerlijke rechter slechts gehouden is in de mate dat de strafrechter gevonnisd heeft nopens het feit dat hem onderworpen was en de basis vormt der vordering. Het strafrechtelijk gewijsde omvat alleen de beschikking van den strafrechter. Inderdaad, alleen het dispositief der gerechtelijke beslissing verwerft kracht van gewijsde; in dit opzicht moet het dispositief omschreven worden als zijnde de beslissing zelve van den rechter nopens de hem voorgelegde punten, met uitsluiting van al wat er in het vonnis vermeld staat als verklaringen. In sommige gevallen nochtans zijn motief en dispositief redactioneel en rationeel derwijze vermengd dat het onmogelijk is de juiste scheidslijn tusschen beide te trekken. Men kan dus als stelregel aannemen dat in principieel de beweegredenen geen deel hebben aan het rechtelijk gewijsde, doch dat van het oogenblik af dat ze een essentieel bestanddeel van de beslechting der beslissing uitmaken, ze kracht van gewijsde verwerven in de mate dat ze deel hebben aan de beschikking en er de logische bestaansredenen van vormen. Dit principieel moet echter zeer streng en restrictief worden toegepast voor wat de strafrechtelijke uitspraken betreft, daar in hoofdorde de strafrechter slechts tot taak heeft het bestaan van een misdrijf vast te stellen. Wanneer aldus de strafrechter een betichte vrij spreekt van de betichting van onvrijwillige slagen en wonden, om reden vermeld in de motieven, dat een derde persoon een fout beging, moet principieel aangenomen worden, dat deze laatste beweegreden slechts de waarde eener verklaring heeft en geenszins deelachtig is aan de kracht van gewijsde van de beschikking van vrijspraak (Pirson et De Villé, Resp. civ. II. n° 312; Antwerpen, 24 December 1931; Rev. Acc. du travail, 1932, blz. 82; Hand. Brussel, 4 November 1929; Rev. ass. resp. 1930, 583).

Na de omschrijving van het begrip van gewijsde, moeten we het begrip van strafrechtelijk gewijsde nader preciezer. De invloed van het strafgewijsde heeft voor gevolg dat de burgerlijke rechter nopens de plichtigheid niet het tegenovergestelde van den strafrechter mag beslissen. Uitspraak nopens de plichtigheid is uitspraak nopens de feiten en daadzaken die het voorwerp der strafvervolgving vormden. Al wat daarbuiten vermeld of verklaard wordt door den strafrechter heeft geen bindend gezag voor den burgerlijken rechter. Indien men deze gedachte in een formule wil onderbrengen, kan men zeggen dat het verband tusschen bepaalde feiten en de plichtigheid van een bepaald individu door den strafrechter algemeen geldend wordt vastgelegd. Al wat buiten dit verband kan ontdekt worden kan geldig zijn bij zooverre het niet tegenstrijdig is met dit verband en desgevallend bewezen wordt.

Hieruit volgt dat bij gemis aan regelmatige voorlegging, de beslissingen van den strafrechter nopens het bestaan eener schade, het vaststellen van een oorzakelijkheidsverband tusschen misdrijf en schade, de gebeurlijke fout van het slachtoffer of van derde personen, het bestaan van heikracht, geen kracht van gewijsde verwerven en enkel gelden kunnen als niet bindende opmerkingen of persoonlijke waarderingen.

De gevolgtrekkingen die uit het zoeven geformuleerd principieel kunnen afgeleid worden, alsmede de beslissingen der rechtspraak die het vertolken, zullen we duidelijkheidshalve opvolgenlijk behandelen naar gelang het geldt vonnissen van vrijspraak, strafrechtelijke beschikkingen nopens niet intentioneële misdrijven en veroordeelingen.

I. Invloed der strafrechtelijke vrijspraak :

De invloed van het strafrechtelijk gewijsde der vrijspraak hangt af van de beweegredenen dezer beslissing. De vrijspraak kan inderdaad gesteund zijn op een gemis aan bewijzen, een afwezigheid van misdadig inzicht, van vrije wil of van eenige fout.

De vrijspraak wegens gemis aan bewijzen loochent de plichtigheid niet. De schuld blijft dus mogelijk doch de strafrechter spreekt vrij omwille van den twijfel. Nopens de ontvankelijkheid eener burgerlijke vordering na een zulkdanige uitspraak bestaat er betwisting.

De voorstanders der ontvankelijkheid (cfr. Rép. prat. V° Chose jugée N° 182-185) roepen het principieel der noodzakelijke tegenstrijdigheid met het strafvonnis in, zeggende dat het niet toepasselijk is, vermits het burgerlijk vonnis dat het bestaand verklaart niet het tegenovergestelde zegt van het strafvonnis dat beslist dat men niet weet of het feit bestaat.

De tegenstanders der ontvankelijkheid roepen hetzelfde principieel in, verklarend dat zonder tegenstrijdigheid de burgerlijke rechter niet verklaren kan dat de plichtigheid bewezen is dan wanneer de strafrechter ze twijfelachtig bestempelde (cfr. Mazeaud, III, n° 1809; Pirson et De Villé, II, n° 316, 319; Brussel, 11 April 1933; Pas. 1933. II. 197).

We meenen dat de burgerlijke vordering op dezelfde gronden gesteund niet onvankelijk is.

De vrijspraak wegens afwezigheid aan misdadig inzicht stelt erga omnes vast dat de schade niet berokkend werd met een misdadig inzicht, wat dus een gebeurlijke fout niet uitschakelt. Op dezen laatsten grond kan dus de aansprakelijkheid gewettigd worden. Aldus werd er gevonnisd dat een persoon vrijgesproken van de betichting met bedrieglijk inzicht, nagemaakte goederen verkocht te hebben, voor dezen verkoop wegens nalatigheid aansprakelijk kan gesteld worden. (Hand. Luik, 31 Maart 1922. Pas. 1922, III, 162).

De vrijspraak, gesteund op afwezigheid van vrije wil, doelt hoofdzakelijk op dronkenschap of geestesstoornis en maakt alle burgerlijke vordering onmogelijk, indien vastgesteld werd dat de betichte onvrijwillig in een onverantwoordelijken toestand gebracht werd, daar onverantwoordelijkheid aansprakelijkheid uitsluit. (Luik, 10 Januari 1835, Pas. 1835, III, 12).

De vrijspraken die beschikkingen zijn nopens niet intentioneële misdrijven zijn hoofdzakelijk de beslissingen nopens onvrijwillige slagen en wonden, voorzien door art. 418 en volgende van het S. W.

Deze beslissingen maken uitzondering op het principieel dat het strafvonnis slechts gezag verwerft voor wat de betichting vermeldt. Inderdaad, een zulkdanige vrijspraak beslist exhaustief nopens het bestanddeel schuld en omvat dus tevens de strafrechtelijke en burgerlijke fout van art. 1382 B. W. (cfr. Hand. Oostende, 26 Mei 1932; Rev. ass. resp. 1932, 12, 1089; Nijpels leg. crim. III, n° 104-106; Mazeaud, II, n° 2149; Cass. 5 October 1893; Pas. 1893, I, 328; Pirson et De Villé, II, n° 318; Planiol et Ripert; Traité Prat. VI, n° 679).

Indien een vordering gesteund op art. 1382 en 1383 B. W. bepaald uitgesloten is, is zulks echter niet het geval met de burgerlijke vordering gesteund op art. 1384 en 1385 B. W. Hier dient een onderscheid gemaakt naar gelang de basis van het wettelijk vermoeden van schuld.

Aldus voor wat betreft de ouders en onderwijzers is het vermoeden van schuld van art. 1384, al. 2 en 4 gegrondvest niet op een culpa in eligendo, doch op een persoonlijke fout. De strafrechtelijke vrijspraak die terzake alle hoegenaamde persoonlijke fouten omvat, dekt dus ook de hunne zoodat alle verhaal uitgesloten is (Pirson et De Villé, II, n° 321; Verviers, 14 Maart 1932; Bull. Ass. 1932, 1038).

Dit is niet het geval voor de werkgevers waarvan de verantwoordelijkheid voorzien wordt door al. 3 van art. 1384 B. W. De vrijspraak van den meester of werkgever is geen beletsel voor een burgerlijke vraag, gesteund op art. 1384 al. 3 en op grond derzelfde feiten. De vrijspraak van den werkgever stelt enkel vast dat deze persoonlijk geen fout bedreven heeft, doch art. 1385 al. 3 stelt hem verantwoordelijk voor de fout van zijn ondergeschikte en art. 1384 al. 5 laat zelfs het tegenbewijs niet toe (cfr. Planiol et Ripert VI, n° 647).

Tenslotte blijft nog de bepaling van art. 1384 al. 1 en art. 1385 B. W. nopens de verantwoordelijkheid voor de schade berokkend door personen, zaken en dieren, waarover men de verplichting van bewaking heeft. Hier blijft het principieel der mogelijkheid van de burgerlijke vordering bestaan, voor zoverre ze niet in tegenstrijd is met het strafgewijsde. Als voorbeeld van toepassing van dit principieel wat betreft art. 1385 B. W. kan een arrest van het Hof van Verbreking van 23 Mei 1932 gelden. Zeer juist zegt het Hof: «lorsqu'une personne est poursuivie devant le juge répressif du chef de blessures par imprudence et qu'elle est acquittée par l'unique motif qu'il n'est pas établi qu'elle était la propriétaire du chien qui a causé l'accident, ne viole pas la chose jugée au répressif, le jugement du juge civil qui condamne cette même personne à des dommages-intérêts, parce qu'elle avait le chien sous sa garde, fait sur lequel le juge répressif n'avait pas ting stellen (cfr. Pas. 1913, IV, 86).

II. Invloed der strafrechtelijke veroordeeling :

Om het gezag van een strafrechtelijke veroordeeling op een burgerlijke vordering te kennen, moeten we weer het principieel in acht houden dat de burgerlijke rechter het door den strafrechter vastgelegd verband tusschen gedraging en plichtigheid niet mag verbreken of tegenspreken. De burgerlijke rechter mag dus niet meer wat Planiol en Ripert (Traité Prat. VI, n° 678), zeer juist noemen «le fait et la faute» terug in betwisting stellen (cfr. pas. 1913, IV, 86).

Na een strafrechtelijke veroordeeling mag aldus de burgerlijke rechter niettemin schadevergoeding weigeren (Rep. prat. ib. n° 167), of de verantwoordelijkheid gedeeltelijk ten laste van het slachtoffer leggen (Brussel, 28 Juli 1913, Pas. 1913, III, 31).

Ter zake van de burgerlijke vordering mag de dader ook het oorzakelijk verband tusschen het misdrijf en de schade betwisten. Zulks kan het geval zijn wanneer een overtreding van de strafwet gepleegd werd zonder dat het schuldbestanddeel vereischt weze (cfr. Jur. port d'Anvers 1932, 10). In het algemeen nochtans is alsdan de materialiteit der overtreding van de strafwet een zwaar vermoeden van schuld (cfr. Pirson et De Villé, I, n° 70, II, n° 314).

De onafhankelijkheid van den burgerlijken rechter wordt beperkt indien de strafrechter regelmatig over de verantwoordelijkheid beslist heeft. Als voorbeeld kan gelden de beslissing van den strafrechter die een bareelwachter veroordeelt wegens gemis aan waakzaamheid doch den Staat voor twee-derden aansprakelijke.

lijk verklaart: voor de gevolgen van het ongeval en dit op vordering van een in het geding zijnde burgerlijke partij. Deze laatste is verplicht nadien een vordering tegen den Staat in te stellen en er werd gevonnisd, en terecht, dat de eerste verdeling van verantwoordelijkheid door den strafrechter gedaan, bindend was voor den burgerlijken rechter, hoewel de Staat geen partij in het strafgeding was geweest (Doornik, 20 Juni 1927, Pas. 1928, III, 26).

Hoewel er nopens dit punt betwisting bestaat, moet nochtans, naar onze meening, aan den burgerlijken rechter, de bevoegdheid gelaten worden af te wijken van de omschrijving of qualificeering van het feit door den strafrechter gedaan in de motiveering zijner veroordeeling. Aldus moet het slachtoffer na veroordeeling van den dader, wegens enkele slagen, toegelaten worden tot het vorderen van schadevergoeding wegens letsel of verlies van een orgaan door den dader. Hetzelfde moet gelden voor een politieagent, slachtoffer van een breuk, tengevolge eener worsteling met een persoon veroordeeld wegens opstand (cfr. Rep. Prat. ib. n° 172).

Tegenover den burgerlijk aansprakelijken persoon geldt de strafrechterlijke beslissing onverminderd. Na veroordeeling van zijn ondergeschikte mag hij nochtans in een burgerlijk geding de omstandigheden en de gevolgen der daad betwisten. (Brussel, 18 Juli 1913, Pas. 1913, II, 276). Indien hij niet in het strafgeding gemengd is geweest mag hij zijn verantwoordelijkheid en hoedanigheid betwisten (Cass. 24 Juni 1926, Pas. 1927, I, 23).

De beslissingen van den strafrechter dat iemand burgerlijk aansprakelijk is heeft dus in principie geen gezag van strafrechtelijk gewijsde. Op dit punt zijn de gewone regelen van art. 1351 B. W. nopens het rechterlijk gewijsde van toepassing (Pirson en De Villé, II, n° 313).

We kunnen deze studie besluiten met de gedachte dat het principie van den invloed van het strafrechtelijk gewijsde op de burgerlijke vordering, al is het zeer algemeen, toch in verband moet gebracht worden met andere wetteksten hoofdzakelijk van het B. W. in zake aansprakelijkheid en dat het slechts doelmatig kan verklaard en toegepast worden in het licht der algemeene rechtsprincipien.

Mr R. van Lempe.

TIJDSCHRIFTEN

NEDERLANDSCH JURISTENBLAD. — Nr 41. — 28 November 1936. — Mr B. Van der Waerden: De Jeugdgevangenis (II, slot). — Opmerkingen en mededeelingen. — Boekaankondigingen. — Tijdschriften.

— Nr 42. — 5 December 1936. — Prof. Mr R. P. Cleveringa Jzn: De arbeidsovereenkomst voor de vaart ter zee. — Mej. Mr M. A. Suijling: Iets over afroepcontracten en de bindende kracht van overeenkomsten.

ECONOMISCHE TIJDINGEN. — Nr 25. — Hoe komt de Vlaamsche Textielnijverheid uit de Crisis? — Financiën en Economie in het Buitenland. — Economisch leven. — Voor onze Exporteurs. — Handelsberichten. — Landbouw en Nijverheid. — Uit het Staatsblad. — De Wiscselmarkt. — Beursrubriek.

REVUE GENERALE DES ASSURANCES ET DES RESPONSABILITES. — Nr 4. — April 1936. — Jules Dubois: Du caractère indemnitaire de l'assurance de choses et de quelques applications de ce principe. — Jurisprudence.

DEUTSCHE JURISTEN-ZEITUNG. — Nr 22. — 15 November 1936. — Reitzenstein: Erfahrungen der Praxis im neuen Zivilprozess. — Wieacker: Erbhofeigentum und Treuhand. — Keppler: Zwischen Neutralität und Sanktionen. — Gunkel: In wie weit kann ein bestätigter Entschuldungsplan oder Vergleichsvorschlag geändert werden? — Köhle: Die Rechtsnatur der mittelbaren Beschäftigungsverhältnisse. — Olwald: Die Bindung der Verwaltungsbehörden an die verwaltungsgerichtliche Rechtsprechung in der Tschechoslowakei. — Fischer: Körperschaft-steuererh und Umwandlungsproblem. — Strunck: Zur Bedeutung des relativen Ranges im landwirtschaftlichen Entschuldungsverfahren. — Hildenbrand: Können Zwillinge verschiedene Väter haben?

DEUTSCHES RECHT. — Nrs 21-22. — 15 November 1936. — Dem Heros des Rechts, Engert. — Der Weg zum völkisch-politischen Richter, Dr Kriek. — Notwendige Verteidigung, Töwe. — Rechtsndung im Gericht, Jäger. — Die Oeffentlichkeit des Rechtsverfahrens, Schwabe. — Strafverfahren in politischen Sachen, Lämmle. — Der Schriftführer im Strafverfahren, Rostosky. — Jugend und Strafrechtserziehung, Trommer. — Praktische Psychologie in der Rechtsanwendung, Dr Weber. — Der Weg zur Deutschen Polizei, Dr Malz. — Der Polizeirechtsaus-schutz der Akademie, Just. — Rechtspolitik in der Praxis.

HET LEVEN OP 'T KANTOOR. — Nr 1. — November 1936. — Accountantcontrôle op de goederenbeweging. — Beginselen omtrent de certificaten van oorsprong. — Bijzonderheden der Handelstaal. — Boekbeoordeeling. — Certificaten van oorsprong. — Handelswoordenschat. — Hoeveel mag reclame kosten. — Is het leven schoon. — Landdag der boekhouders. — Leidraad bij de studie van het Belgisch handelsrecht. — Loondienst teruggebracht tot aantekenen der onregelmatigen. — Medisch toezicht op de jonge arbeiders. — Prijskampen. — Sociale wetgeving. — Staatsblad. — Vaktaalcommissie. — Verplichtingen der werkgevers die bezoldigd personeel bezigen. — Verzekeringen. — Aankondigingen.

DALLOZ. — RECUEIL HEBDOMADAIRE DE JURISPRUDENCE. — Nr 34. — 19 November 1936. — Notes fiscales: La convention franco-belge sur les doubles impositions (suite et fin).

— Nr 35. — 26 November 1936. — La prescription de l'action directe en matière d'assurance de responsabilité, par M. André Besson. — Rechtspraak.

— Nr 36. — 3 December 1936. — Notes fiscales: Les dispositions de la loi monétaire. — Rechtspraak.

DE GEMEENTE. — Nr 11. — Jongste documentatie in zake gemeentepolitie. — Raadplegingen. — Wetgeving. — Rechtsleer. — Rechtspraak. — Practisch overzicht in zake openbaren onderstand. — Rechtskundige en technische studiecommissie.

JOURNAL DES TRIBUNAUX. — Nr 3468. — 15 November 1936. — Un pas en avant. — Jurisprudence. — Décisions signalées. — Les cinquante ans de vie professionnelle de M. le Bâtonnier Brobosia. — Le chronique judiciaire. — Faillites.

JOURNAL DES TRIBUNAUX. — Nr 3469. — 22 November 1936. — Paul Janson, Discours prononcé par Me Raymond Schueller. — Discours prononcé par Me Robert De Smet. — Discours prononcé Me Thomas Braun.

Dr. De Vlijt, Antwerpen, Alfred Somville, bestuurder.